

BELPUIG

PREMSA
MAJORCA

ARTÀ

26 MARÇ 1985

Nº 5

- V EPOCA - ANY XXVI -

REVISTA QUINZENAL

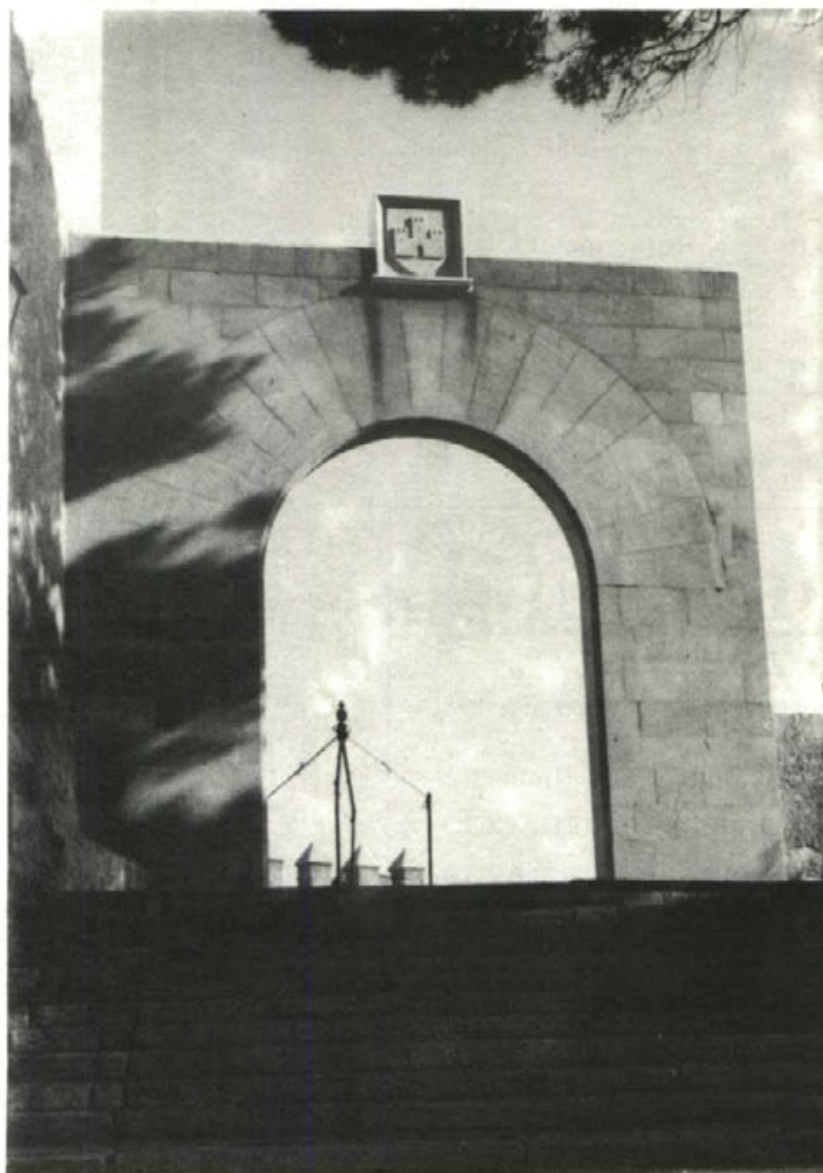
SETMANA SANTA— 85

L'entrada al Santuari

Un any més, el Divendres Sant, una gentada composta d'artanencs, gent externa i estrangers traspassaran aquest portal per prendre part a l'acte emotiu, mescla de llum i so, de paraula i música, de S'Endavallament,enguany un notablement renovellat amb l'entusiasta recuperació, gràcies a Déu, del cor, admirable conjunt de veus madures i juvenívoles.

Es diu per Artà i és ben ver que tota cosa duita a terme a Sant Salvador aconsegueix l'èxit. No ha estat excepció l'acte de S'Endavallament d'Artà que ha assolit una forma anomenada dins tota Mallorca.

Foto: P. Sancho

sumari:

*** COMPANYS DEL P. LLINAS ***

**** Això m'ho contà: EN LLUIS BRANCANEVADA ****

***** COL.LBORACIONS *****

***** ESPORTS *****

***** NOTICIARI *****

MENSATGE D'UNA VISITA

Els passats 9 i 10 de març la comarca de Llevant, mitjançant els seus grups eclesials, es va trobar amb el Bisbe.

Varen ser 48 hores intenses, càlides, encoratjadores.

Per a cada un dels grups tingué les paraules adients.

Voldríem ara fer memòria d'algunes d'aquestes paraules, pronunciades des de la humilitat d'una persona que es presentà, abans que res, com un cristià -com ell mateix digué- que té la missió d'animar, coordinar i unificar la construcció del Regne a l'Església de Mallorca.

Als joves recordà aquestes quatre coses:

- "Trobau-vos a vosaltres mateixos. Reflexionau i deixau créixer totes les possibilitats que hi ha dins vosaltres. No vos deixeu manipular. Sou vosaltres els qui heu de conduir la vostra vida. Siau vosaltres mateixos. Les riendes de la vostra vida les heu de tenir vosaltres, no altres que s'aprofitin de vosaltres i vos qualquin damunt.

REVISTA QUINZENAL
Nº 5 V Epoca 26 n arç 1985

DIRECTOR: Rafel Umbert

CONSELL DE REDACCIÓ

C. Obrador A. Gili
J. Pastor G. Bisquerra
G. Artigues S. Massanet
Fito i Taller de Comunicacions

COL.LABORADORS:

M^a. Glòria M. Tous
P. Claret A. Conesa
A. Gili J. Mayol

ADMINISTRACIÓ:

G. Bisquerra A. Gili
A. Esteva M. Estelrich
J. Bernat

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: Sant Salvador, 2 Artà.

IMPRIMEX: Gràfiques Llevant.
Carrer de Ciutat, 55 Artà.

Dipòsit Legal: P.M. 57-1969.

-Teniu sempre present el concepte de la dignitat de la persona. Que aquest sigui el centre de les vostres lluites. Davant cada acció a fer, demanau-vos: això ¿afavoreix o trepitja la dignitat de la persona?

-Preniu-vos amb serietat el ser cristians. Esser cristians significa viure d'una determinada manera. Participau en l'aventura de la revolució de l'amor.

-Teniu un projecte de futur: ¿què vull ser el dia de demà? ¿cap on vull anar i per on vull anar? ¿quin món vull construir? Dins aquest projecte no heu de descartar que una de les possibilitats és fer de la vostra vida un servei especial de dedicació completa a Déu i als germans essent capellà o monja.

A les catequistes:

Les catequistes són persones cridades per Déu, teniu un paper molt important dins l'Església.

La Catequesi:

-ha d'ajudar a créixer i madurar en la fe.
-ha de fer conèixer en profunditat a Jesucrist.
-ha d'enfortir l'opció per Jesucrist partint de la pròpia experiència.
-ha d'ajudar a viure segons aquesta opció.

¿Cóm ha de viure el catequista?

-Ha de tenir a Jesús com el seu Mestre posant en Ell tota la confiança, sense por, sabent que Ell és el qui fa

créixer.

-Ha d'emprar els valors del nostre poble: ambient, llengua...

-Ha de seguir un mètode de preparació, revisió, etc.

Als grups eclesials, agents de pastoral de la comarca:

-Hem de purificar-nos de mòvils i intencions que no siguin Jesucrist i el seu Evangelí. No treballem per lluir-nos, per omplir un temps, per tradició... sinó perquè és Jesús qui ens enpenya a actuar.

-La nostra acció ha de implicar més persones. El nostre objectiu ha de ser: no tant que les coses surtin bé, com que hi participi el major nombre de gent possible.

-Hem de mirar cap a dedins, cap el creixement en la fe de les nostres comunitats, però també hem de tenir esment als allunyats, als qui creuen poc o no creuen.

-Hem de construir dins el món el Regne de Jesús: dins el món de la feina, de la cultura, de les comunicacions socials, de la política...

-Per fer tot això, hem de tenir un estil: l'amor.

Amb un dinar de germanor, compartint viandes i alegria, amb un ball ben vitenc i una rialla fresca sortida del cor, acabarem aquests dos dies de trobada senzilla, cordial i encoratjadora amb el nostre Bisbe.

L'equip parroquial.

NOTICIARI

* XERRADA MEDICA *

***El dia 14 hi va haver una xerrada al saló del Centre Social organitzada per l'SMOE, i que foren els protagonistes els metges locals Tomeu Barceló, Miquel Mestre, Francesca Piris, l'enfermera Mari-Carmen Lorenzo i una intervenció de la Comare Maria Ramírez.

Així com els anomenam intervingueren en els següents temes: Accidents domèstics, Traumatologia, Intoxicacions, Assistència primers auxilis i una referència a lo exposat.

Al final hi hagué un interessant col·loqui entre els nombrosos assistents.

* EXPOSICIO *

***El passat dia 16 de març tingué lloc a la Sala de La Caixa una exposició d'olis i ceràmiques a càrrec dels artistes locals Joan Sarasate i Bru, respectivament.

Els presentà el Prior del Convent P. Gori Mateu, el qual glosà les virtuts d'aquests dos autors de les obres que quedaren exposades.

* CONCERT *

***BELLPUIG, tal i com va anunciar al darrer número passat, organitza un Concert que interpretarà el Cor de Cambra "STUDIUM" de Palma.

Aquest acte es celebrarà el dia 31, Festa del Ram, a les 21'30 hores, al Santuari de Sant Salvador. Per tant, rectificam, no serà el dia de Pasqua com havíem anunciat, per no coincidir amb la trobada de ball de bot que es celebrarà al Barbacoa.

* BARRERES TANCADAS *

***Ens han informat que les barreres que hi ha a l'indret de La Curia Vella, estan tancades a pany i clau.

Donam per tant un vot de censura a aquesta decisió, ja que impedeixen el pas a uns dels racons muntanyesos més agradables del terme: Tudossa, Talaia Moreia, Talaia Freda, Porrassar, etc.

Pregam als responsables reflexionin i prenguin mesures per tant de tornar deixar el pas lliure a aquesta zona.

* FUTBOL *

El Sr. Cardell, entrenador actual i que té una mala papereta per salvar l'equip.

XERRIM XERRAM

JA ESTAM DE PLE A LA COREMA, o no vos heu dat compte?

Es ben ver que ja no feim cas de res. Es divendres diuen que sa sobressada és tan bona com els altres dies i es dijunis ja no fan passar fam.

I tal volta seria necessari fer-ne qualcun, a veure si sa tallada arriba a s'estiu i de pas no mos alçaria tant sa sang. Perquè entre sa grassa i el stress, n'hi ha molts que van a mirar-se sa sang sovint.

HI HA CARRERS que hi ha poc llum.

Hi ha carrers que hi ha molts de clots i fondos.

Però pareix que el temps dóna per bé. Almanco plou, i els que fan vi no tendran problemes.

EL BISBE VA VENIR a la nostra comarca. Molts tan sols no s'enteraren. Com ja no posen enramades als carrers, i ell va vestit de "persona" que és lo que toca. Però sabem que fe bona feina, a pesar del mal temps.

Si no sortim altra volta abans de Pasqua, alertau a ses panades. No faceu Pasqua abans del Ram, com molts fan. Ens referim a que molts ja fan els robiols abans de Pasqua, i cada cosa al seu temps, no vos precipiteu, que el maig és davant.

NI DÉU NI AMO

-Qui són aquests folls que estan més enllà de qualsevol forma de Poder, ja sigui constituït o fàctic?

-Qui són i què volen aquesta gent que renega de totes les estructures (família, estat, religió, exercit etc.)?

Aquesta gent que se qualifica o les qualifiquen d'acrates o d'anarquistes, i que en el fons no són més que "esperits lliures o lliurepensadors, tan si val", que creuen i que lluiten per l'Home i per les llibertats que indubtablement aquest té o pretén tenir.

Aquesta gent, de la qual la societat s'aprofita, o tal vegada la dinàmica pròpia ha fet que la societat s'impregna d'aquesta ideologia "acrata", quan arriba un moment que la societat està empapada per tot arreu d'anarquisme, s'ha de lluitar contra aquest mateix anarquisme, és a dir, lluitar sempre contra qualsevol forma de cadena, per debil que sia, sempre serà cadena.

Molta gent haurà vist pel món un rotlo amb una A en mig, anagrama i símbol de tota una ideologia (que és més que una simple ideologia).

L'A significa moltes coses, darrera ell hi ha tot un postulat teòric, tota una forma de vida i de pensament.

Però hi ha molta gent que és àcrata, molta més de la que se pensa inclús molts ho són i no ho saben.

Quan el món està amenaçat pels projectils que tal vegada un dia el destrueixin, quan continua havent guerres que masacren a la humanitat per tot arreu, quan el clima bèl·lic es sobreposa a la pau quotidiana, per tot arreu sols queda una alternativa: l'anarquisme.

Quan els sistemes polítics o socials fallen, quan el socialisme o el comunisme es manifesta ineficàs, quan el capitalisme i les seves formes de dominació fracassen sols queda una alternativa: l'anarquisme.

Quan les democràcies fracassen, dia a dia, quan els totalitarismes es manifesten com el darrer reducte de la barbarie sols queda una alternativa: l'anarquisme.

Antoni Picazo

TALLER DE COMUNICACIONS

ADIÓS A MI HERMANO JAIME

Fue en la mañana del jueves 21 de febrero cuando un extraño presentimiento se fijó en mi cabeza, presentimiento que se fue acentuando a medida que pasaban las horas y tu teléfono no respondía a las repetidas llamadas que se hacían desde Artà, por fin a las tres de la tarde, una voz desconocida me informó de tu partida, quedé sorprendido y tan abatido que nada pude decir a la persona que estaba al otro lado de la línea.

Una congoja creciente se fue apoderando de mi pugnando por salir al exterior, pude contenerla mientras con paso rápido me dirigía a casa y, en la soledad de mi habitación, de lo más hondo de mi alma fueron subiendo poco a poco, calladas, silenciosas, cálidas y amargas unas lágrimas que no intenté detener y pese a que se dice que los hombres no lloran, no me averguenzo de decirlo, yo lloré por tu ausencia, yo lloré amargamen-

te como no había llorado desde hacía muchos años, yo lloré por tu partida.

Si no te hubieses marchado, recordaríamos juntos como tantas veces, las penalidades de nuestra inútil guerra civil.

Si no te hubieses marchado, recordaríamos la arena, el hambre, la Sarna y los insectos de los campos de concentración franceses.

Si no te hubieras marchado, recordaríamos juntos los trabajos forzados a que nos condenaron sin falta ni juicio, el martirio y torturas, el hambre y vejaciones a que nos sometieron en nuestra propia patria.

Si no te hubieras marchado, recordaríamos el compartir como lo éramos, como hermanos, el menor mendrugo de pan que llegaba a nuestras manos, el compartir los cigarrillos, la mayoría de las veces

que tu ganabas con creces recitando poesías en los bares ante un grupo de paisanos de la localidad y recordaríamos también la generosidad del Capitán del Batallón al pagarnos los trabajos de hacer un traje para él, el vestido de novia de su hija y unos muebles auxiliares con un paquete de cigarrillos "mataquintos" de 0'15 céntimos y después de recordar todo esto acabaríamos riendo como siempre, como ríen los hombres sencillos que no están abrazados a un odio, a un rencor.

Los recuerdos se han borrado de tu mente, tú te has marchado dejando a los que te queríamos sumidos en el dolor y, desde este dolor te digo, adiós hermano, los recuerdos desaparecidos de tu mente se han unido a los nuestros que nos acompañarán de por vida hasta que igual que tú emprendamos el viaje final.

Aurelio Conesa

Així m'ho contà

—EN LLUÍS BRANCANEVADA—

Per M. Tous

(III)

(continuació)

Quan feia ja bastant de temps que llegia, produït potser per el cansament dels ulls, la serenor del boscatge o per lo ben agombolat que me trobava dins aquella llitera, que m'entrà una son que, si de principi podia vèncer, a poc a poc s'apoderava de mi. Lluitava jo amb esforç perquè les parpelles no s'aclucassen, més tot fou en va, i retut ja, ma voluntat fou entregada a Morfeu, que me brasolà en sos braços, fent-me caure en un profund so.

I vaig somniar...! Ja ho crec que vaig somniar. El somni més feliç de ma vida. I també el més esgarrat. Veia en ell el pont abans anomenat, però l'aigua formava un gran gorg en el qual me capenfonsava. Estava nedant, quan enfora de mi aflorà una hermosa nimfa que, tota degotant, amb un somriure candorós i exitant, me convidava a que m'atracàs a ella. Obedient acurs la distància. Més a prop ja, mos ulls conegueren en la delicada donzella a Na Raig de Lluna. Ens abraçarem. Dansarem i ferem cabrioles per dins del llag.

Per estones semblava com si els nostros cossos es fonguessin en un...i nadàrem... nedàrem fins al cansanci, assaborint ambdós les delícies que regalimaven d'aquella inoblidable tarda de primavera. Per a descansar sortirem d'aquella espècie d'estany. Na Raig de Lluna, arrabassà un jonc del que ne rosagava el calaix.

Donant-nos les mans, arribàrem a una planera ombrejada per arbres exuberants i farcida de fenàs tendre. Jo me vaig jeure d'esquena sobre el verd encatifat. Na Raig de Lluna, es va seure darrera de mi, i amb el blanc del jonc esfilagassat per les seves dents, me feia pessigolles per un braç. També, adesiara, se tombava sobre ma persona i sentia la tebior i suavitat de sos llavis de satí, acariciar tremolosos la meua cara i front. Tal contacte m'extremia de plaer. Crec que, aleshores, era el mortal més ditxos de l'univers. Més ¡Ai, quin despertar m'esperava! ¡Pobre de mi.

Al poc temps, el jonc que corria sobre el meu braç deixà d'ésser agradable a la pell, transformant-se en una picor insuportable. Jo no volia dir a Na Raig de Lluna que es deturàs de moure aquell bri, però el dolor era tant sentit com si em punxassin espines de garganyer. En aquell moment, sense poder resistir més aquell turment, mos ulls s'obriren, i lo que veren me causà tal espant que no hi ha paraules per a contar-ho. Darrera del meu cap no hi havia Na Raig de Lluna, sinó que, dos dits enfora del nas hi vaig veure ¡sa testa d'un cabrit que me estava llepant ses galtes! ¡Mare de Déu dels Socors, quina revinglada vaig pegar per aixercar-me! I del jonc que me feia pessigolles, què me'n direu? Tampoc existia. Sa corredissa que sentia pel braç era un carrerany de formigues carniceres, que sortien dels clivells de l'alzina banyarriquerada.

(continuarà)

MIQUEL MESTRE GINARD

a) Puig

BELLPUIG, seguint el ritme d'entrevistar aquelles persones que d'alguna manera han contribuït a fer cultura dins el nostre poble, entre la gent de per la Vila, ha dialogat amb Mestre Miquel Mestre Ginard, àlies Puig, el qual sabem que ha dedicat des de la seva infància, tot el seu temps lliure, o almanco bona part del mateix, al seu "hobbi" que ha estat l'art de la música, dins la nostra Banda Municipal d'Artà, de la que encara forma part. Mestre Miquel per tant ha dedicat 62 anys de la seva vida a contribuir a què les festes del poble s'hagin conservades alegres. Qui no posa la pell de gallina quan sent les notes vibrants de la tonada de Sant Antoni?. Així que ens personam a caseva, un dia hora-baixa d'hivern, i asseguts amb ell a la "camilla", començam el diàleg.

BELLPUIG.- Mestre Miquel, quin any vàreu ingressar a formar part de la banda de música d'Artà, i quin instrument tocàreu?

MIQUEL.- Era l'any 1923 quan hem va agafar la curolla i vaig començar tocant la caixeta (tambor), i la primera sortida record que fou per la festa de Sant Antoni de Pàdua.

B.- Qui dirigia la Banda per aquell temps?

M.- Aleshores el director era D. Andreu Ferrer (Sacristà).

B.- Ademés de la caixeta, quins altres instruments heu tocat?

M.- Tocat, només la caixeta i els platillos. També vaig aprendre de tocar el bombardí i la trompeta, però no m'anava bé degut a problemes amb la dentadura.

B.- Eren molts de músics a la Banda l'any 23?

M.- Sí, llavors érem 30 les persones que formàvem la banda, actualment només som 20.

B.- Mestre Miquel, feis si voleu un poc d'història dels anys que duis dins la banda.

M.- L'any 1924 o sia un any després d'haver ingressat, es va dissoldre la banda per motius polítics. L'any següent s'organitzà altra volta per anar a les processons de Setmana Santa, baix la direcció de D. Antoni Gili, a) Batlet. Al maig del mateix any tinguérem una reunió al cafè de Ca's Bolló i es formà la Banda amb el nom de "Ramos y Flores".

A últims de 1932 es dissolgué i a principis del 33 es muntà una xaranga, per anar a la festa de Sant Antoni i Setmana Santa, agafant la batuta En Pere Obrador (Claret).

Al juny del 33 es presentà un músic del Regiment de Ciutat, de la mà de l'Amo En Joan Garameu, com a director i mestre d'ensenyança, anomenat Cubi. Però tampoc durà gaire temps, no es va entendre amb els músics i a poc a poc li anaren fugint i va abandonar, quedant el poble, altra vegada, sense Banda.

Entrant l'any 1934 jo m'en vaig anar a fer el servei militar, i per tant durant el temps d'entregat no formava part a la Banda, però tampoc n'hi hagué fins el 36, començada la guerra civil. Llavors D. Antoni Gili, (Batlet), va tenir

MESTRE MIQUEL PUIG

62 anys tocant
a la banda
1923 - ...?

el coratge d'aixecar, altra volta, la Banda, amb el nom de "Falange". Els ensais els fèiem al cafè de Ca'n Pep Vela, on hi havia instal·lat el partit i el batle era llavors En Tomeu Flaquer. Ell ens

va fer un carnet de música amb un sou de 300 pessetes a l'any. Així que sempre hi ha haguda molta de política dins la Banda de Música.

B.- Quins directors heu conegut a la Banda i al vostre temps.

M.- Es primer com he dit era D. Andreu Ferrer (Sacristà), després don Antoni Gili (Batlet), En Pere Obrador (Claret), En Cubi, des Regiment, L'amo En Tomeu "Casino", En Miquel Picó (Salem), En Miquel Fuster (Mosca), En Tomeu Ginard (Violí) i actualment el director és el seu germà Jaume.

B.- I segons vós, quin ha estat el millor?

M.- Per mi, sense dubte, fou D. Antoni Gili (Batlet).

B.- I dels músics, a qui destacàreu?

M.- Per mi que ha estat En Joan Leu, trompeta.

B.- Quins són que recordau més del vostre temps d'antany?

M.- No hem record de tots. Ademés molts ja són morts, però tenc presents En Toni "Torreta", En Toni Cantes, En Pere Puig, el seu germà l'Amo En Toni, En Miquel Salem, En Pere Claret, En Joan Leu, En Joan Colom, En Miquel Aloi, pare i fill, el tio Llorenç Puig, En Miquel Mosson, etc.

B.- Partitures més bones que recordau i heu tocadés.

M.- Ses millors per mi: "Area de clarinete" tocada per Miquel Mosson, "Poeta y Aldeano" i "Una noche en Toledo".

B.- Fèieu més sortides llavors que ara.

M.- Sí, ten en compte que anàvem pels pobles veïnats a tocar a les seves festes, a Sant Llorenç, Son Servera, i fins i tot anàrem a Ariany. Ara només anam a Ses Trobades de totes les Bandes de Música de Mallorca que es fan cada any.

B.- Quines sortides teniu en contracte amb s'Ajuntament a l'actualitat.

M.- Ara tenim Els Reis, Es Carnaval, Setmana Santa i Pasqua, Corpus i Sant Salvador. També dos concerts a l'any. Els Sants Antonis, tan d'aquí com de sa Colònia, van a part.

M.- Vos considereu ben pagats?

M.- Jo sí. Temps per temps consider que sempre hem guanyat lo just.

B.- Els instruments, són vostres o de s'Ajuntament? Com també els uniformes.

M.- Instruments n'hi ha de s'Ajuntament i altres són particulars. I actualment n'hi ha que són comprats de sa Banda, amb les subvencions

B.- On han estat els llocs d'ensais de la Banda a Artà.

M.- Al colmado d'Es Vidrier, a Ca's Bolló (damunt lo que era cafè; ara tenda de N'Andreu Canals) damunt es Forn Nou, a Ca'n Vicens d'Es Cassino, a s'Ajuntament, a dalt i a baix, a Sa Central i ara ho feim al "Tots Junts" de l'hospital.

B.- Una anècdota graciosa que vos recordi.

La Banda de música, un vespre de Carnaval.

Mestre Miquel amb els platillos.

que hem rebudes del C.I.M. a les trobades. Els uniformes també són pagats amb doblers de sa banda.

B.- Mestre Miquel, si tornàsseu començar sa vida, faríeu lo mateix, en quant al "hobbi" musical?

M.- Sens dubte que sí.

B.- Deixau successor a la vostra família?

M.- No, ja que el meu fill Llorenç ho ha deixat. Ell va agafar la caixeta quan jo la vaig deixar per tocar els platillos, però tengué desavenències i decidí deixar la Banda.

B.- Què trobau que fa cap fluix actualment a la Banda?

M.- Crec que és sa part de "bateria", de la que jo form part tocant els platillos.

M.- Un any va estar molt de moda una cançó al poble, es deia Cirila. Per Pasqua quan anàrem a sa procesó de s'Encuentro, el director tengué l'ocurrència de tocar aquesta peça. I va ésser d'espant, perquè qualcú entonà la lletra, i deia "Ven Cirila, ven", braços a l'aire, i com que el Crist també hi va, pàresqué que ho cantava a la Mare de Déu.

B.- Una darrera pregunta a mestre Miquel Puig, 62 anys de músic a la nostra Banda Municipal; Mestre Miquel, fins quan?

M.- Fins que Déu ho vulgui, si tenc salut, sempre, ara si em falta tendré que claudicar.

Despedim Mestre Miquel Mestre Ginard, "Puig" per tothom, amb una sincera expressió de i per molts d'anys.
G.B.

PROCESIONES DE ANTAÑO

Jueves Santo

La procesión del Jueves Santo, era la de más largo recorrido y la de más asistencia. Llegando a contarse más de 600 hombres (660 un año) asistentes.

La encabezaban los niños de la escuela de las H.H. de la Caridad de Ca'n Morey, al frente de los cuales iban los tamboreros y en medio un niño portando una bandera de color morado. En medio una monja cuidaba el orden. (¿Quién no se acuerda de Sor Magdalena, E.P.D.?)

A continuación iba la Juventud Seráfica y los Terciarios, llevando el escapulario de San Francisco en el cuello, con un número aproximado de 70, y cerrando el abanderado, portando una bandera de color morado en la que figuraba el brazo de Jesús y el de San Francisco cruzados en forma de aspa. A cada lado iba un joven aguantando la borla en que terminaba el cordón que pendía del palo de la bandera.

Después la Congregación Mariana, en número de unos 160, con la medalla de la Inmaculada al cuello con una cinta azul celeste y en el reverso, S. Luís Gonzaga. La bandera era blanca con la imagen de la Inmaculada bordada, llevada a media asta por los de la directiva. Entre las 2 hileras iban 2 o 3 jóvenes y D. Pep (E.P.D.) para cuidar el orden.

Después de la Congregación iban los hombres de Acción Católica.

A continuación de la Cofradía de encapuchados de Jesús Nazareno, fundada por los socios del Círculo Artanense con sede en el café "Can Xesc Garreta", que existía en el lugar que ahora ocupa la fuente de la Plaza del Ayuntamiento.

Luego la banda de música, que durante el recorrido y en intervalos, interpretaban bonitas marchas fúnebres.

Después el Coro Parroquial, que en los intervalos en que no tocaba la música cantaban el Miserere a tres voces.

A continuación el Cristo, cuya cruz aguantaban dos hombres, uno a cada lado por medio de un palo que iba sujeto a los brazos de la cruz. En medio era aguantada por un sacerdote. En el transcurso de la procesión hacían algunos descansos, apoyando la base de la cruz sobre un taburete que llevaban 2 niños delante de la cruz. Esto ocasionaba algún corte y para subsanarlo había varios hombres

que iban recorriendo la procesión en medio de las dos hileras.

Delante del Cristo iban unos 12 "carapunats" y dos centuriones. Le daban escolta dos parejas de la Guardia Civil, llevando el fusil "a la funerala" y el tricornio a la espalda que se aguantaba por medio del barboquejo.

Los sacerdotes, iban en una hilera a cada lado, presidiendo el Rector o Ecónomo con los dos vicarios uno a cada lado. (Entonces había unos doce sacerdotes).

Después iba el ayuntamiento en pleno, presididos por el señor Alcalde, comandante de puesto de la Guardia Civil y el Juez.

Cerraban la procesión las mujeres, en número de más de 100.

Se llevaban los siguientes pasos: La Verónica, Ecce-Homo, la Virgen de los Dolores y La Cruz.

El itinerario era el siguiente: Salida por el portal principal, Mirador, Figueretes, Castellet, Pou Nou, R. Blanes, Pl. Marchando, Mayor, Penya Rotja, pasando por dentro del convento, entrando por un portal y saliendo por el principal. Al llegar el clero se hacía un breve descanso, sentándose la presidencia sacerdotal, al tiempo que el coro del Convento cantaba el Miserere a 4 voces, canto que habían iniciado al entrar los primeros componentes de la procesión.

Iniciada otra vez la marcha por las calles, Calvario, Botavant, Pontarró, Pou D'Avall, Son Servera, Abeurador, Pl. de S'Aigo, José Sancho de la Jordana, Sant Salvador, Figueretes, Mirador, entrando a la Parroquia por la puerta principal.

Ya dentro, se celebraba una Hora Santa.

Todos los hombres llevaban un cirio encendido (si el tiempo lo permitía), llevando un "gresol" de hojalata debajo de la llama, que se aguantaba por medio de una pequeña cuña de madera y que al tiempo que la protegía del viento, servía para que en él se depositaran las gotas de cera. En los tramos largos, Pou Nou, R. Blanes y Mayor, era un espectáculo muy bonito ver las dos hileras de cirios encendidos, que añoramos los que lo hemos vivido.

Pere Claret.
Artà, marzo 1.985.

JORGE LLULL RIERA

Distribuidor y asistencia Técnica:

BOMBAS GUINARD S.A.

C/. Figueras, 29 ARTA

Tel. 56 21 18

bar-restaurant

"ESPLAI INTERNACIONAL"

(pistas tenis y paddel-tennis)

Colònia de Sant Pere

INAUGURACION: 30 de marzo tarde

REFRESC PER A TOTHOM

"ARTÀ BALLA I CANTA"

I parlant de ball mallorquí ens vingué al cap el nom de Maria Molona. Sempre l'hem vista anant d'aquí allà, dirigint els balladors i cantadors d'una agrupació que creà ella junt amb un estol de joves: "Artà balla i canta".

Maria Genovart, ¿Quan començàreu la tasca de crear una agrupació?

-Fa nou anys.

¿Què fou el que vos impulsà?

-Jo veia que hi havia pobles, fins i tot més petits que Artà, que tenien una agrupació de ball de bot i disfrutaven d'ella. Jo i un grup de joves decidírem reunir-nos. Al principi jo vaig posar una petita quantitat per subvencionar els principals gastos.

¿Quants éreu al principi?

-Començàrem essent 53. Actualment som 37 a l'agrupació, 106 a l'escola, més un altre grup de gent major de vint anys que són 18.

¿Teníeu esperances per desenvolupar una tasca tan difícil?

-Esperances sí, però tota esperança és una aventura.

¿Quan inauguràreu l'agrupació?

-L'inauguràrem al Teatre Principal. Els assaigs es feien al celler de la tenda de Ca's Moló.

¿Què s'ha de fer per entrar a l'agrupació?

-A l'agrupació no s'hi pot entrar directament, primer s'ha de passar per l'escola on es paguen 300 pessetes mensuals. Això és només una mínima quantitat per tal de subvencionar els principals gastos. Així l'escola és el planter pel dia de demà.

S'ha dit que sou una mica exigent, ¿és veritat?

-Sí, és veritat perquè la gent de l'agrupació no pot fer ni pot anar de qualsevol manera. Per exemple les pageses no han anat mai en màniga llarga, i quan la gent veu una postal amb les al.lotes en màniga llarga ja diuen: "Això no és Artà balla i canta".

A propòsit d'això ara fa poc varen anar a una reunió convocada pels representants que anaren al congrés a Galícia on parlaren d'això. Es tracta de dignificar la cultura popular.

¿On s'ha vist mai que a Barcelona un "tablado flamenco" representàs a les Balears? No. Això no pot seguir i en part és per això que férem la reunió.

¿S'ensenya també a tocar algun instrument a l'agrupació?

-Sí. Ensenyam a tocar bandúrria, llaüt, guita-

rra, flauta, castanyetes i guitarró. Sobretot instruments de corda que són els que es toquen abans, els primitius.

¿D'on sortí la idea de fer ball obert?

-Nosaltres també volíem fer participar el poble. Que no només sigués espectador i és per que només això es ballen jotes, mateixes i boleros que la majoria de gent sap perquè són els nostres balls més primitius. I això té un inconvenient, de vegades es balla en rotlos, que és un element modern i no una costum antiga. Abans es ballava sempre en parelles.

¿Còm és que per Sant Salvador no es ballà ball de bot?

-No ho sé. Fórem convocats a un sorteig on es decidiria si ens tocava ballar a sa Colònia o a Artà. Malgrat ens presentàssim, el sorteig no es va fer. No en sé la causa. El que no volíem era ballar plegades, perquè els nostros dos balls són distints i a més una cosa que ha estat separada no es pot juntar amb un sol cop. Però algú digué "o totes dues o fora" i no n'hi hagué.

¿Des de què començàreu heu tengut alguna complicació?

-Sí. La de trobar al.lots que volguessin ballar, perquè nines ja n'hi havia moltes. Sembla que s'estengué la idea que ballar ball de bot feia marieta.

¿Còm sorgí el nom d'"Artà balla i canta"?

-El Pare Ginard Bauçà en posà un parell sobre la taula i elegiren aquest. Doncs, dins ell mateix, duia el nom d'Artà.

¿Què representa pel poble "Artà balla i canta"?

-Jo crec que és una joia i que el poble l'estima. Doncs el ball de bot és una festa on tothom s'hi troba bé. M'agradaria dir que nosaltres no hem explotat ningú, que no hem anat a demanar mai una ajuda econòmica. La mos han donada.

Toca apreciar-la.

Aina Mª Massanet i Elvira Piris.

Taller de Comunicacions.

COMPANYS DEL P. LLINÀS

P. Damià Massanet i Gili

Entre els 24 missioners que el P. Antoni Llinàs se'n dugué amb ell cap a Amèrica, l'any 1683, hi havia 21 sacerdots i 3 llegs. D'ells, 14 mallorquins i entre aquests darrers 3 artanencs. Un d'ells era el P. Damià Massanet i Gili.

El P. Damià Massanet nasqué a Artà, l'any 1652.

Antoni Massanet i Estelrich, àlies de Son Fortesa, el seu pare, havia obtingut, l'any 1649, la franquesa anomenada de Capelià, és a dir, que no pagaria cap dret, excepte el dret del sagell, perquè la seva segona dona Damiana Gili havia donat a llum el fill que feia 12 i tots eren vius. Així és que el P. Damià encara allargaria la barquera de la casa.

Germà seu fou el P. Miquel Massanet, Guardià del Convent d'Artà, els anys 1678 a 1680, i després Guardià de Sant Francesc de Ciutat, l'any 1694, any en què s'estampà l'Oració Fúnebre del P. Antoni Llinàs. Tal volta a ell es refereix el P. Llinàs en la carta escrita a Madrid i conservada en el Monestir de Santa Clara de Ciutat: "...pongame a los pies de todas; lo mismo a nuestros Charísimos Padres Melis y Massanet".

Damià Massanet, de petit, aniria a escola al Convent d'Artà i més tard ingresaria a l'ordre franciscà, quan feia molts pocs anys de la partida del P. Antoni Llinàs a Amèrica.

Hem tengut la sort de trobar el testament de la seva mare, Damiana Gili, en el protocol del notari artanenc Jaume Brotat. Així es poden conèixer notes molt importants dels seus familiars.

Damiana Gili i Sard, viuda de l'honorable Antoni Massanet, impedida de malaltia corporal, abril de l'any 1684, ordena el seu testament, elegint marmassors seus, entre altres, els Pares Miquel i Damià Massanet, franciscans, els seus fills. Vol ser sepultada en el vas del gloriós Sant Bonaventura del Convent d'Artà, sepultura de Massanets, amb l'hàbit de Sant Francesc.

Damiana Gili morí l'any 1691. L'any 1683, el seu fill el P. Damià Massanet havia partit cap a Amèrica, acompanyant el P. Llinàs.

L'any 1688, el P. Damià Massanet fundà la Missió de "Santiago del Valle de Coahuila". Trobant-se en ella, va tenir notícia que alguns homes blancs i vermells estaven poblats en la Bahía de L'Esperit Sant.

Sabent el P. Massanet dels Indios Assinai o Texas, anà cap a ells, dia 21 de març de l'any 1690, juntament amb altres companys i alguns soldats. Pel seu treball aconseguiren que, dia 22 de maig del mateix any, els dits

Indios donassen obediència al Rei d'Espanya.

L'entrada de l'any 1690, tengué per resultat l'establiment de La Missió de Sant Francesc de "Los Tejas", la primera fundada en aquell territori, ja que l'expedició de l'any anterior duita a terme pel mateix P. Massanet fou solament de caire exploratori. Un dels cinc religiosos missioners destinats pel Col·legi de Querétaro per l'esmentada entrada fou el P. A. Perera que, una vegada arribat amb els seus companys a Coahuila, fou destinat amb el P. Francesc Hidalgo a tenir càrrec de la Missió de Sant Salvador que el P. Damià Massanet havia fundada a prop de La Missió de La Caldera o Candela.

Dia 25 de maig del mateix any, 1690, es celebrà la festa del Santíssim Sagrament, cantant la missa el P. Comissari Fra Damià Massanet.

Els posteriors càrrecs de l'home, indubtablement excepcional, que fou l'ànima d'aquesta primera empresa missionera a Texas, són molt poc conegudes.

Després de la retirada de Texas, l'any 1693, el P. Damià Massanet desapareix de la història. Es suposa que hagué de deixar el Col·legi de Querétaro, a conseqüència d'unes diferències sorgides en el sí del mateix Col·legi, devers l'any 1696, sobre la pretenció dels religiosos mallorquins que s'els concedissin especials privilegis.

Els Anals de la Província de Mallorca semblen demostrar que el nostre missioner regressà a Mallorca no molt després d'haver abandonat el Col·legi de Querétaro. En aquest hi figura, per darrera vegada, pel mes d'agost de l'any 1694.

Incorporat després a la Província de Michoacan, en setembre de 1696, fou elegit Guardià de Zacapu i, l'any 1698, Custodi de "Río Verde". En la congregació intermèdia de novembre de l'any 1700, passà a ocupar la Secretaria de la Província. Poc després, l'any 1702, es perd la pista del P. Damià Massanet.

L'any 1715 el trobam de visitador de la Província franciscana de Guatemala.

El P. Damià Massanet acabava de ser secretari del Provincial P. Josep Gonzalez i quan aquest féu la visita del Col·legi de "Cristo Crucificado", octubre de l'any 1716, dugué com a secretari el P. Massanet que es titula sempre Ex-Definidor i Secretari.

El P. Damià Massanet tenia una forta personalitat i els seus escrits deuen ser comptats entre les fonts més importants per a conèixer els orígens de Texas.

A. Gili.

LA LLUMETA

*Ets, mumareta meva,
com aquella llumeta
vermella i petiteta
que prop del sagrari està.*

*Moltes són les vegades
en què aquella llumeta
crema molt vacil·lant.
De prompte, més s'encén,
i sembla un petit ciri,
després es queda quieta.
Llavors, més tard, pareix
que s'apaga de veres,
però... reviu de nou.*

*Tan sols una vegada
que jo estava mirant-la
es va apagar de cop.*

*Més tard, jo vaig pensar:
no es veu dins el sagrari
el Déu que està dins ell
i encara dins la fosca
m'escolta bondados.*

*Per això, mumareta,
amb pena ara et mir jo,
recordant la llumeta
que després d'oscil·lar
de cop es va apagar.*

*Un dia estàs boneta,
a l'endemà no tant,
a vegades millores
i tornes a estar bé.*

*El dia que me faltis
mare meva estimada,
maldament que no et vegi
estaràs prop de jo
i, encara et diré coses
petites i senzilles,
i tu, des d'allà dalt,
tan prop ja del Bon Déu,
pensaràs en la filla
que tant et va estimar,
encara, que ta llumeta
s'hagi apagada ja.*

*Ma. Glòria.
Hivern de 1983.*

TORNEIG DE FUTBITO

Ja era el mes de novembre del 84 quan començà un torneig de futbito organitzat pel bar Nelson Park. Els partits han tingut lloc al Poliesportiu de Na Caragol, els vespres i els dissabtes a la tarda. En total hi han participat 13 equips, provinents de Capdepera, Cala Ratjada i d'Artà.

El dissabte 3 de març es disputà la final i els tercer i quart llocs. Els tercer i quart lloc el disputaren Disco Life i Esports Juma, guanyant Juma per 7-3.

La final la disputaren Nelson B contra Bar La Perdiz, guanyant Nelson B pel tanteig de 6-5 i proclamant-se campió.

Llavors es féu la respectiva entrega de trofeus als quatre primers. Trofeu al màxim goleador (Toni Riera del Nelson B), al porter menys golejat (Xisco Jiménez d'Esports Juma), i a l'equip que havia mostrat una major esportivitat (Sa Clota). Aquest darrer amb tota justícia.

Degut a l'èxit que ha tingut el torneig esperem que qualcú es decideixi a organitzar-ne un altre.

TALLER DE COMUNICACIONS
Joan i Montserrat

BASKET

El Col·legi S. Bonaventura participà als Jocs Escolars en Basket masculí i femení i altres esports. Jo només vos parlaré del Basket.

En el femení la màxima encestadora és Na Margalida Cantó C. En quan a partits jugats han quedat així: 3 empatats; 5 perduts i 8 guanyats. Per tant per poc no hem anat a Palma a jugar la final.

En el masculí han quedat en tercer lloc i el màxim encestador és En Manolo Galán. Han perdut 4 jocs i n'han guanyat 4. Bon lloc. Anim i seguiu així.

Francisca Carrió Vives
TALLER DE COMUNICACIONS

VIATGES
millor
G.A.T. 820

C/. Binicanella, 12.- Tel 58.55 15/52 CALA MILLOR
Carretera Cala Gulla -Tél. 56 40 17 Cala Ratjada

*****

PUENTE DE SEMANA SANTA

GRANADA	Del 3 al 7 Abril	21.840 Ptas.
MALAGA	Del 3 al 8 Abril	25.200 Ptas.
SEVILLA	Del 3 al 7 Abril	23.100 Ptas.
GALICIA	Del 31 Marzo al 7 Abril .	28.500 Ptas.
MARRUECOS	Del 3 al 8 Abril	44.600 Ptas.*
(*) Este precio incluye avión. Hoteles de +++ y ++++ en régimen de media pensión, excursiones.		
ROMA y VENECIA	Del 4 al 8 Abril	38.500 Ptas.

*****

CHARTER NACIONAL

MADRID.....	9.500 (ida y vuelta)
SANTIAGO ..	14.500 " "
BARCELONA	5.700 " "

*****

VUELOS DE LARGA DISTANCIA

NEW YORK	35.500 (ida)
BUENOS AIRES	131.265 (ida y vuelta)
MEXICO	114.450 (ida y vuelta)
para otros destinos, consultenos sin compromiso.	

ESPORTS

ARTÀ 0 PORRERES 0 (moltes oportunitats errades, moltes i tal volta la salvació)

BADIA 2 ARTÀ 0 (sobraren els primers 15 minuts, o els altres!)

A pesar de les incorporacions, a pesar de jugar una mica més amb el cap que abans, la veritat és que seguim igual i ni Martínez, ni Cardell (el nostre entrenador actual), ni la darrera incorporació del defensa Bover, pareix que puguin salvar la categoria i es que mos decidírem massa tard i ara tot mos surt malament.

El dia del Porreres s'havia de guanyar el partit i s'esperà massa a sortir un davanter amb força i que donàs ocasió de rompre la defensiva contrària, i, es que el porter porrerenc fou excepcional, a pesar de jugar tot el partit lesionat, però també es que pressionàrem molt poc i qualche jugador estava més bé de decorat, va faltar lluita i s'erraren els canvis. Encara no se comprèn que se retiràs en Ferrer i no o fés un defensa (sol ésser lo lògic, però...)

A dins el Badia, els primers minuts mos borrarren del camp, i després amb 10 jugadors (el Sr. Benito Rodríguez, va

Plantilla de l'Artà enfront del Porreres: Juanito, Esteban, Suárez, Grillo, Martínez, Mascaró, P. Amer, Tòfol i Rodri (drets). Cebrián, Martí, Caldentey, Vallespir, R. Ferrer i Padilla (asseguts).

veure les coses al seu criteri!!!), no se va poder subsanar lo anteriorment desfet, i és que també tornarem tenir ocasions però no entraren, cal recordar l'ocasió de Martí a la primera part i una altra de Vallespir que s'entretenia massa.

Manquen 9 partits, i s'ha d'intentar guanyar-los, lluitant més i sobretot evitant que els dies d'entreno, assistesquin tan pocs jugadors, convé donar una explicació a tot això.

J. Mayol

BASQUET:

J. Mariana 45 - S. Salvador 35
S. Salvador 38 - P. Na Tesa 53

Ha finalitzat la competició, i s'ha conseguit lo següent: guanyar 9 partits, perdre'n 13 i amb 31 punts queda classificat a 8e lloc, que no està malament.

FUTBOL:

Alevins:
Espanya 1 - Avance 1
Avance 0 - J. Inca 0

Infantils:
Avance 2 - Olímpic 4
Espanya 7 - Avance 1

Han acabat el campionat i s'ha lograt la permanència a 1ª regional.

Juvenils:

Santanyí - Artà (suspès per l'aigua), s'havia de jugar el 19 de març i per ¿problemes mòvils? l'equip juvenil no es presentà a jugar aquest partit.

Artà 6 - B. R. Llull 1
Gols de Juani 2, Guillem 2, Obrador i Riera.

Penyes:

Els partits de dia 9 també es suspengueren.
Ferrutx 2 - Sa Volta 1
V. Mallorca - Bellpuig (suspès).

*Un sol
fi:
Mallorca.*

**CONSELL
INSULAR
DE MALLORCA**